

Een mvt-literatuurproject in de vernieuwde tweede fase

DEEL 3 Commentez maintenant le titre

In de eerste twee delen van de beschrijving van het literatuurproject in havo 5 heb ik uiteengezet hoe ik les 1 tot en met 5 heb vormgegeven. Hierin kwamen achtereenvolgens de leesbrief, de opdracht bij *Oscar et la dame rose* van Eric-Emmanuel Schmitt, het promoten van recent uitgekomen Franse en anderstalige romans, en het *elfje* aan bod. In dit laatste deel richt ik me op les 6 en 7 waarin ik poëzie en film behandel. Vervolgens doe ik verslag van het verbreden van deze ervaringen met mvt-studenten van de lerarenopleiding van het IVLOS en rond af met het doen van aanbevelingen.

Joke Rentrop

Van les 5 naar les 6

In het tweede deel van het artikel over het literatuurproject eindig ik met de beschrijving van de poëzieles waarin de vorm het *elfje* uit de verf kwam. De opbouw van de werkvormen (*elfje* docent, *elfje* in duo's, *elfje* in twee groepen) hierin, is zeer geschikt om leerlingen in een les van 50 minuten een *elfje* te laten creëren én voor te laten dragen.

In de zesde les gaan de leerlingen direct zelf van start en maken in het computerlokaal een gedichtje in het Frans. Zij bezoeken de site van de nationale onderwijspoëziewedstrijd 2006, waarop allerlei structuren uitgewerkt staan. Zij mogen hun gedichtje via de site doorsturen en meedoen aan de wedstrijd.

De lijn voor de zesde les is:

- de leerlingen bepalen in duo's het onderwerp van het gedicht;
- gaan naar de (ondertussen niet meer bestaande) site <www.nationaleonderwijspoëziewedstrijd.nl>;
- kiezen een vorm;
- en maken een gedicht.

Les 6: een op vorm gericht gedicht

De leerlingen gaan volgens planning aan het werk. Voorbeelden van dichtvormen die leerlingen gebruiken, zijn te vinden op de site <www.poezie-in-beweging.nl>.

Een verkorte beschrijving van een vorm hieruit, de 'diamant', en een leerlingvoorbeeld hiervan, zijn hieronder te vinden:

Een 'diamant' is een gedicht dat de vorm heeft van een diamant.

- regel 1 één zelfstandig naamwoord.
 regel 2 twee bijvoeglijke woorden die het woord uit dichtregel 1 beschrijven.
 regel 3 drie werkwoorden.
 regel 4 vier woorden die te maken hebben met het onderwerp.
 regel 5 drie woorden die de verandering of de ontwikkeling die het onderwerp ondergaat, beschrijven.
 regel 6 twee woorden die nog dieper ingaan op het andere aspect van het onderwerp.
 regel 7 één zelfstandig naamwoord dat een contrast vormt met het woord in dichtregel 1.

Van les 6 naar les 7

In de ICT-les hebben sommige leerlingen te weinig tijd, ze gaan uit eigen beweging door in de pauze. Het competitie-element (doe mee aan de wedstrijd, zet je gedicht op de site) geeft extra motivatie om er iets moois van te maken. De leerlingen krijgen een mailtje terug met de boodschap dat hun gedichtje op de site geplaatst is.

Het medium dat in les drie door leerlingen aangedragen was, is film. In de laatste les pakken we de draad op en maken een koppeling tussen film en boek. Het boek *Stupeur et tremblements* van Nothomb lag in les drie op de leestafel en daar gaan we mee door. Dit boek is verfilmd.

De lijn voor de zevende les is:

- ik maak twee kolommen op het bord;
- de leerlingen geven mij overeenkomsten en verschillen tussen film en boek;

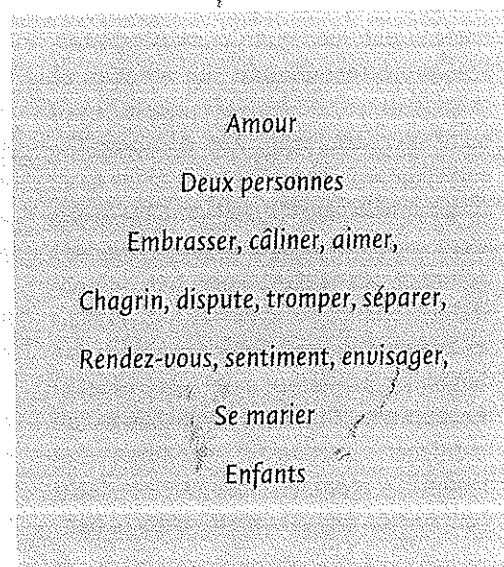

Foto: Rob Houwen

- ze lezen de biografie van Amélie Nothomb en geven antwoord op de vragen;
- ze voorspellen het begin van de film;
- ze bekijken de beginscène;
- ze verklaren met behulp van de opgedane kennis de titel.

Les 7

Na de twekolommenoefening maken de leerlingen de onderstaande opdracht.

Van les 7 naar het literatuurcollege met mvt-studenten van het IVLOS

Eind november 2007 heb ik in het eerste deel van het literatuurcollege een workshop gegeven aan mvt-studenten waarin zij enerzijds kennis maakten met het project en anderzijds dit project vertaalden naar concrete opdrachten voor in hun eigen onderwijs. De opdracht die zij vooraf kregen, was: 'Maak je eigen

draaiboek voor het opzetten van een literatuurproject of voor het uitvoeren van onderdelen uit het project. Vertaal de opdrachten naar opdrachten die geschikt zijn voor jouw onderwijs. Je kunt ervoor kiezen om deze opdrachten in onderbouw of in bovenbouw, in vmbo, havo of vwo te laten plaatsvinden.'

Op zeven tafels lagen inmiddels leerling- en docentmateriaal en sturingsopdrachten voor studenten. De studenten gingen de tafels langs en volgden zo in taalhomogene groepen een circuit van zeven lessen. Ideeën die hieruit voortkwamen voor andere talen dan het Frans, zijn via de mail te verkrijgen. Drie elfjes geef ik nu alvast cadeau:

Aalglatt
Die Schlange
Sie ist listig
Blitzschnell schnappt Sie zu
Tod!

Yellow
The ducks
Are swimming happily
I am coming in
Splash!

Marrón
El chocolate
Sólido o líquido
El siempre es exquisito
¡Disfrútalo!

Voorbeeld filmles

Lis la biographie (lien: *sa vie*) d'Amélie Nothomb, <www.amelienothomb.fr>. Réponds aux questions suivantes: Où et quand est née A. Nothomb? Quelle est sa nationalité? Quels genres de livres a-t-elle écrits? Lis le texte du livre (7-9). Complète cette grille de lecture:

Qui parle?	
De quoi?	
Où?	
Quand?	
Genre du roman?	

Imaginez à deux le début du film. Comment imaginez-vous le personnage principal? Commentez les propositions en commun. Visionnez le début du film. Commentez maintenant le titre *Stupeur et tremblements*.

Tekst: bestuderend, tekst staat centraal. Leerling, leeshouding: afstandelijk. Meer cognitief, kennis of toepassing.	Tekst: ervarend, leerling staat centraal. Leerling, leeshouding: meer betrokken. Meer affectief, handelingsdeel.
--	--

literair-historisch (vwo)	literair-theoretisch (havo/vwo)	persoonsgericht (havo/vwo)	ontwikkelen van persoonlijke leesmaak (havo/vwo)
---------------------------	---------------------------------	----------------------------	--

In het tweede deel van het literatuurcollege hebben we literatuur vanuit vier invalshoeken benaderd (zie boven).

De studenten concludeerden aan het einde van de middag dat het literatuurproject zich vooral in de twee rechterkolommen heeft afgespeeld.

Van studenten naar volgend project

In een vakdidactisch project dat vanaf de zomervakantie 2007 uitgevoerd wordt op het Streek in Ede ontwikkel ik samen met talendocenten, talenstudenten en een aio voor alle vaardigheden taallessen. We voeren ze uit en reflecteren hierop. Uit deze groep komen mooie voorbeelden van hoe communicatief taalonderwijs eruit kan zien. Deze docenten willen de opbrengst in de toekomst graag met collega's delen.

Conclusies

Mijn ervaring is dat je een literatuurproject van tevoren beter niet af kunt hebben. Je kunt dan zo veel mogelijk aansluiten bij wat de leerlingen inbrengen. Deze werkwijze is verrassend, het houdt je scherp. De leerlingen krijgen er meer plezier in, omdat zij erbij betrokken worden.

De werkvormen hebben ertoe bijgedragen dat de leerlingen actief deelnamen aan de lessen en dat zij daarvoor in staat werden gesteld om te leren. In evaluatieformulieren gaven leerling en aan welke strategieën zij gebruikt hadden en of deze hielpen bij het leren van Frans. De strategieën: voorspellen, brainstormen, relaties leggen en samenwerken werden hierin als 'gebruikt' aangegeven en met voorbeelden toegelicht. Ook kwamen er veel positieve reacties op het doeltaal-voertaalgebruik. Een leerling schreef: 'Ik vond het wel goed dat u veel Frans praatte. Ik merkte dat ik het op een gegeven moment steeds beter ging snappen.'

Aanbevelingen

Ten slotte doe ik aanbevelingen die ertoe dienen de docent uit te dagen een literatuurproject met leerlingen en collega's op te zetten en uit te voeren.

Aanbevelingen voor het opzetten van een project:

- neem één boek in de doeltaal als uitgangspunt;
- ontwikkel hierbij een opdracht die in korte tijd af te ronden is;

- loop bibliotheken en boekwinkels binnen, neem uitnodigend en aanschouwelijk materiaal mee;
- sluit aan bij de actualiteit;
- werk eventueel samen met talencollega's.

Aanbevelingen voor het uitvoeren van het project of onderdelen daarvan:

- zet de leesbrief in;
- maak gebruik van het beoordelings-schema uit *Literatuur en fictie* (Bolscher, 2004) en vertaal de woordjes in de vreemde taal;
- stem af op wat leerlingen inbrengen. Timmer een project dus niet van tevoren dicht;
- maak een leestafel. Leg daar boeken van leerlingen en docent op;
- laat leerlingen een boek promoten;
- zoom vooral in op positieve leeservaringen;
- laat leerlingen in de doeltaal korte op succes gerichte activiteiten doen (elfje, promotiepraatje);
- wissel werkvormen af.

VORIGE AFLEVERINGEN

Rentrop, J. (2007). Een mvt-literatuurproject in de vernieuwde tweede fase: deel 1 Oscar et la dame rose. *Levende Talen Magazine*, 94(7), 39-41.

Rentrop, J. (2008). Een mvt-literatuurproject in de vernieuwde tweede fase: deel 2 Aimerais-tu lire ce livre. *Levende Talen Magazine*, 95(1), 29-31.